

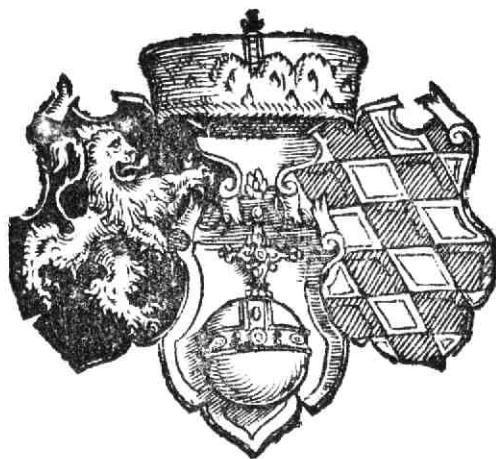

**Johannis Casimiri ... Mandatum, de non amplius
condemnando, criminando, convitiandoque e pulpitis
templorum, cathedrisque scholarum, ut hactenus a multis
factitatum est**

<https://hdl.handle.net/1874/9511>

IOHANNIS
CASIMIRI DEI GRATIA
PALATINI RHENI, &c. TUTORIS ET
ELECTORALIS PALATINATUS ADMINIS-

*tratoris, Mandatum, de non amplius condemnando,
criminando, conuictiandòq; è pulpitis Templorum,
cathedrisq; Scholarum, vt haftenus à mul-
tis factitatum est.*

HEYDELBERGAE
excudebat Iacobus Mylius,

M. D. XXCIV.

IOHANNES CASIMIRVS DEI GR^{at}
 tia Palatinus Rheni, Tutor, & E
 lectoralis Palatinatus Admini
 strator, DVX Bauariæ &c. Vniuers
 sis & singulis nostris Consiliari
 is, præfectis tam superioribus
 quàm inferioribus, Scultetis,
 Consulibus, Senatoribus, Ma
 gistris pagorum, aliarumque
 communitatum, ciuibus, subditis & quibuscunq̃
 alijs ad nos attinentibus & iurisdictioni nostræ sub
 iectis: præcipuè verò Superintendentibus, Pastori
 bus, Diaconis, Præsbyteris, Ecclesiarum & Scholarum
 ministris, deniq̃; omnibus huius nostri inferioris Pa
 latinatus hominibus tum Ecclesiasticis tum politicis,
 cuiuscunq̃; ordinis, status & conditionis sint, opta
 mus salutem, nostramq̃; significamus & deferimus
 gratiam & benevolentiam.

Postquam Nos, Dei prouidentia, legitime
 nempe vigore aureæ Bullæ atq̃; Iuris, ad Electoralis
 Palatinatus administrationem peruenimus, & quid
 nostri tanq̃ Christiani magistratus muneris sit, confi
 derauimus, quòd videlicet nō solùm verbo Dei salui
 fico ad subditorum æternam ac temporalem prospe
 ritatem animæq̃; salutem, cursum suum liberum &
 rectum concedere, cumq̃; quantum in nobis est, pro
 mouere, sed etiam omnia eius obstacula & impedi
 menta, vt sunt: omnes communi Ecclesiæ consensu
 reiecti fanatici errores, atque hætenus in suggestis
 scholisq̃; omnis generis graues & minimè ferendæ
 obrectationes, calumniæ, condemnationes ac hære
 seos insimulationes, quibus inculpati veræ doctrinæ

assertores de Ecclesia benè meriti viri proscinduntur ac diffamantur propter quasdam controuersias & in Ecclesia Eüangelicorum nondum decisas expositiones, maximè verò in negotio de Cœna Domini nostri Iesu Christi remouere atq; tollere debeamus: præsertim cùm huiusmodi litibus ac rixis Ecclesia Dei non extruatur, nec ad Christum adducatur, sed potiùs destruat, deprauetur, tenellæ conscientiæ in errorem, dubitationemq; trahantur, vinculum fraternæ charitatis distrüpat, pōtificij & alij veritatis adhuc expertes ab eius amplexu & amore deterreantur, quib' potiùs sancta & inculcata vita, lenitate, māsuetudine & Christiana modestia exemplū & ansa danda erat accedendi ad veram Christianam nostram religionem, ad Deum cum omnibus fidelibus laudandum & celebrandum.

Quocirca & nos hisce tam grauibus causis adducti, cum nostro pridem charissimo fratre Ludouico palatino Electore &c. piæ memoriæ (quemadmodum à charissimo nostro quondam patre beatæ memoriæ Friderico Palatino Electore & cæteris Electoribus ac principibus Augustanæ confessionis factum fuit) fraternè consensimus, mutuòq; stipulati sumus, pariter effecturos, vt iam dicta scandala, impiæ ac Christiano homine indignæ condemnationes, hæreseos insimulationes & plebis concitationes prohibeantur ac tollantur, id quod præfatio quoq; in euulgatam ab illo Ecclesiasticam Ordinationem disertè exprimit & fieri vult. Si qua verò controuersia religionis esset aut existeret, eam non conuitijs, calumnijs & importunis condemnationibus è suggesto ad perturbandum plebem, sed ordinaria, & vsitata in Ecclesia Christi via ac ratione, nimirum Christianis colloquijs ac Synodis decisum iri.

Cùm

Cum itaq; statim in principio nostræ gubernationis & administrationis Electoratus tam à subditis quàm ab alijs frequentes ad nos delatæ sint querelæ, quòd à compluribus Ecclesiarum Scholarumq; ministris ei constitutioni atq; edicto, non obtemperetur, sed calumniæ, criminationes & conuicia cum vanis & maleuolis insimulationibus falsorum dogmatum indies magis magisq; inualescant, ac subditi qui hanc rem tam indignam & tetram abhorrent, partimq; à talibus Ministris dissentiunt de Cœna Domini, non credentes eius corpus pani inclusum ore percipi, ab istis è suggesto & alibi maledictis incessuntur, probris extremè deturpantur, à sacræ Cœnæ vsu arcentur, ad Baptismum susceptores infantium non admittuntur, imò quibusdã in locis etiam sepultura debita eis denegatur: quorum vtrumq; charissimus frater noster pridẽ mortuus Elector improbauit, fieriq; vetuit. Vnde hoc quoq; manauit, vt ab honestis muneribus veluti senatorijs alijsq; id genus excluderentur. Ad medendum huic malo, hisce exacerbationibus, insectationibus & odijs, & ad amouendũ animorũ perturbationes suspicionesq;, quibus homines irrequieti nostrã religionem apud simplices inuisam, odiosamq; reddere conati sunt, significamus ac testamur hoc scripto palam non duros locum vlli hæresi, blasphemix aut errori, quæ vel à vetere puriori vel à nostræ ætatis emendata Ecclesia communi consensu reiecta sint, vel ex reiectis & sæpè iam confutatis erroribus deducantur, aut profluant: sed omnibus Ecclesiasticis & doctoribus concessum esto & liberum, imò seueriter iniunctum, vt ea confutent, taxent, populumq; de eis cauendis præmoncant.

Quod verò attinet ad disputationem de Cœnâ sacra, super qua eousq; vtrinq; consensus & communis confessio est, quòd veri & essentialis corporis & sanguinis Domini & seruatoris nostri Iesu Christi, simulq; omnium eius beneficiorum in iusto Cœnâ huius vsu certò participes efficiamur: & quòd Christus Dominus noster sacrae suæ Cœnâ adsit, sicut & præconio sacri sui Euangelij: & dissensio in eo sit tantummodo (nisi quòd pauci quidam homines irrequieti superioribus annis disputationem nouam de persona Christi ex libris istis contentiosis & pugnantibus conquistam mouerunt) nimirum qua ratione, quòue modo hæc præsentia & participatio corporis & sanguinis Christi intelligenda sit & fiat.

Nempe vtrum id corpus substantialiter in pane contineatur, an verò nobis suis membris quibus Christus sese secundum promissionem coniungit & vnit, præsens sit: sicut vtraq; & Euangelium & Sacramenta non de eo, quod vel in voce concionatoris vel in elementis occultatum est, sed quod nobis credentibus in iusto vsu huius ceremoniæ donatur, nobis testificantur, deq; eo certiores reddunt.

Quarum sententiarum posteriorem nos quoq; verbo Dei, fidei nostræ Christianæ veteris purioris Ecclesiæ doctrinæ consentaneam sentimus & in confessione Augustana eiusdemq; Apologia & alijs publicè approbatis & receptis Ecclesiarum Euangelicarum confessionibus compræhensam. Veruntamen volumus, postulamus & seuerè mandamus, vt infirmi necdum capaces eius, quam nos profitemur, quæq; Catechismo à patre nostro Fridetico Electore &c. felicis memoriæ continetur, doctrinæ, æquo animo & hu-
maniter

maniter ferantur, placidè instituantur: nec quisque alium ob eam, quam nos ex verbo Dei certam amplectimur doctrinam, vel in suggesto vel in scriptis suggillet, condemnet, deuoueat, sicut hætenus à turbulentis hominibus factitatum est: quandoquidem in nulla adhuc communi & legitima Synodo hæc controuersia agitata & disceptata est.

Præcipuè verò abstineant in suggesto à contumeliosis Lutheri, Caluini, aliorumq; præstantium & de Ecclesia benè meritorum virorum cognominibus, per quæ apud Pontificios & id genus alios veritatis aduersarios dehonestantur, quiescentes partim iam in Domino, postq̃ dotibus diuinitus eis concessis fideliter & sedulò vsi sunt, ad eruendum ex tenebris Pontificij ergastuli multorum animas, ne hoc pacto simplicium ac tenerorum conscientiarum contristentur offendantur perturbentur & animorum distractiones fiant: Quandoquidem certò constat ex colloquijs & actis Marpurgensibus anno 29. tum verò ex VVittebergenfi Concordia, initaq; fraternitate anno 36. illos ipsos viros consensisse de omnibus Christianæ fidei articulis etiam in fundamento de Baptismo & Cæna Domini non discrepauisse, mutuoq; pro fratribus agnouisse, nec secus à præcipuis Augustanæ confessionis autoribus & sectatoribus habitos fuisse,

Interdictum quoque est huiusmodi sectarum probrosis nominibus autoritate sacrarum literarum, ne videlicet alij vocentur partium Cephæ, alij Apollo, alij Pauli, vt nunc hic Lutheri, ille Caluini dicitur, sed ad vnum Christum, in cuius nomine baptizati, à quo redempti sumus nos referre, ab eoq; nominare debemus. Nec dicam quòd istis probrosis odiosisq; appellationibus

appellationibus tam intra quam extra Romanum
 imperium sita Ecclesiae, quae à pontificia tyrannide se
 se separarunt, b ipso Pontifice sine discrimine omnes
 cuiuscunq; sint sententiae aequè infestentur, illisque
 exitium fruatur. Quinetiam & sacra Scriptura & di-
 lectio proximi requirit, cum ab omnibus tum verò
 maximè ab Ecclesiae ministris, vt rudis & simplex ple-
 becula moderatione & lenitate adhibita doceatur ex
 verbo Dei, & Christo lucrifiat, non ab eo conuitijs &
 maledictis alienetur absterreatur. Quò igitur
 minùs ferre & concedere possumus vt ministri Eccle-
 siarum & scholarum in suggestis vel in scriptis alijs alijs
 falsas & haereticas opiniones & doctrinā assignent,
 temerè ac falsò impudent, & sic falsum testimonium
 perhibeant, idque cum duntaxat in finem, vt veritas
 & homines innocentes hoc pacto apud vulgus tra-
 ducantur, odiosi & infames reddantur. Itaque hæc
 vt quæ nullum honestum virum, nedum Ministrum
 Ecclesiae decent, seuerè cum denunciatione summæ
 pœnæ fieri vetamus: imprimis verò vt abstineant ab
 hac & sequentibus manifestis calumnijs, quòd is, qui
 verba hæc PANIS EST CORPVS CHRISTI
 non de corpore quoquam pani incluso, aut quòd pa-
 nis non essentialiter vel substantialiter Christi corpus
 sit actale corpus ore vt panis comedatur, intelligunt,
 sed SACRAMENTALITER, quòd nimirum
 pro natura & proprietate omnium Sacramentorum
 signum sit veri corporis Christi, quod in cibum ani-
 mæ nobis in iusto vsu præbetur, propterea verba
 Christi in Cœna non habeant pro veris vel vera ne-
 gent: Item quòd sic DEO ET CHRISTO OMNI-
POTENTIAM detrahant; Item quòd Sacramenta
 tantùm

tantum nuda signa & inanes representationes sint, & non talia, per quæ nobis id quod designant, donetur. Item quod nullam Christi præsentiam in sacra Cœna agnoscant, docentes & distitantes, tam longè eum inde abesse, quantum distat summum Cœlum à terra. Id quod falsò de illis perhibetur, sed, hoc docent, quòd, etiamsi corpus Christi post eius assensum in Cœlum quoad locum, testantibus id Angelis, Paulo alijsque apostolis vnanimiter, tam procul absit à terrenis istis elementis, quàm Cœlum à terra: tamen nobis præsens sit in hac sacra actione, quæ magis coelestis quàm terrestris est, in qua & omnipotens Christi Spiritus efficax sit, & verè præsens membra capit vniat, & proinde nos ad hanc mensam diuinam secundum sententiam Concilij Necæni non defixi esse debemus, humiliter in proposito pane & calice rebus nimirum visibilibus & terrestribus: sed animos per fidem rursus mittere vbi Christus est, teste Paulo, sedens ad dextram patris, & inde eum expectare, rediturum visibili & corporali modo. Item quod doceant, Christum vni cuiuspiam loco in Cœlo inclusum, & quasi captiuum teneri. Item quod nutriamur nos per hoc Sacramentum solummodo Spiritu Christi & beneficiorum eius, non etiam eius corpore. Item quod tantum humanas & Philosophicas rationes sequantur, & id genus aliæ putidæ ac euidentes calumniæ, blasphemias, quæ huic in verbo Dei fundatæ doctrinæ affinguntur, & ex sacris literis alijsq; firmis argumentis multoties confutata sunt & diluta.

Et quoniam ex hoc prauo intellectu pauci aliquot superstitionis Doctores disputationem de omnipræsentia corporis Christi mouerunt, deduxerunt,

B negotioq;

negotioq; Sacramentario admiscuerunt ad probandam substantialem corporis Christi in Cœna præsentiam & oralem manducationem, qua hæc contentio indies maior & intricatior fit & plebi argutis & perniciosis quæstionibus ac disputationibus redditur vsq; perturbatior, atq; illi, qui rectam de personali naturarum in Christo vnione ex verbo Dei & vetustis Symbolis pariter cum tota orthodoxa Ecclesia contra cõmentitiam istam omnipræsentiam corporis Christi docent & tuentur, grauibus calumnijs ad vulgus proscinduntur & deformantur, quasi erroneæ doctrinæ autores tradentes Christum non esse omnipotentem & proinde Arrianis cognati: Item humanam naturam nihil accepisse per personalem vnionem, nisi solã nuncupationem & nomen: tum quòd personam vt, Nestorius diuidant, dimidium duntaxat Christum in terra, non totum agnoscant: & quòd Emanuelem nostrum Christum non totum in vtraq; natura inseparabiliter adorent & quæ huius farinæ alia commenta & mendacia in vulgus sparguntur: mandamus Pastoribus & diaconis, vt de his mysterijs personæ Christi ex sacris literis, Symbolis Ephesino & Chalcedonensi simpliciter & sobriè, doceant & concionentur, ab omnibus argutis inutilibusq; quæstionibus, quas populus intelligere nequit, sed quibus dubius incertusq; redditur, & quæ natiuas & proprias corporis Christi affectiones tollunt: Itemq; à calumnijs & infimulationibus, quæ nostrarum Ecclesiarum Catechismo, alijsq; scriptis antè editis plenè & planè confutatae sunt, omninò abstineant, alioqui in grauem nostri offensam et in certissimam pœnam incursuri.

Et quia compertum est, quòd hactenus maior
pars

pars prædicatorum huiusmodi calumnias tantum ex alijs auditas, ad populum è suggesto declamitent, nostrorum aliorumq; doctorum libris, sicut & Augustana Confessione eiusq; Apologia non lectis; volumus & mandamus, vt Ecclesiarum Scholarumq; ministri, qui de hisce rebus docent & concionantur, diligenter ipsi legant, libros à nostris alijsq; editos perpendant, examinēt, in verbo Dei, Augustana Confessione eiusq; Apologia conferant, & sicubi quod captum ipsorum excedat inuenerint, de eo cum nostris Theologis & Ecclesiæ ministris placidè, amantè & Christianè conferant, seseq; erudiri patiantur: quò importunæ & iniustæ condemnationes & conuitia euitentur, aboleanturq;. Præterea quum hæ in Religione dissensiones & certamina extiterint potissimum ex libris istis eristicis & altercatoribus, hominumq; glossis atq; interpretamentis: omnes verò Christiani catholici & cum eis nostri maiores & nosmet ad solum Dei verbum, ad prima quoq; & antiquissima Symbola itemq; Augustanam Confessionem eiusq; Apologiam tanquam verbo Dei consentanea respicimus, & prouocamus: coniungimus nostris Ecclesiarum Scholarumq; ministris, vt nostræ ditionis populum & iuuentutem ex solis his communiter notis & approbatis, non ex contentiosis istis, alijs ve alieno fundamēto superstructis libris, quocunq; nomine appellentur, hodie inter Augustanæ Confessionis status controuersa, nec, dum in communi aliquo conuentu confirmata & recepta, erudiant & ad ea duntaxat remittant, allegent & deducant: quoad tandem aliquando, mediante diuina gratia, hæ dissensiones & certamina de modò memoratis articulis in libero ac vniuersali Concilio compo-

nantur, & vt interea neutra pars alteram ob contro-
 uersiam de sacra Cœna conuitijs maledictis infeste-
 tur, alio uē modo infestet & lædat: sed multò magis eò
 omnes suas dirigant conciones, quòd populus & audito-
 res in simplici & vera pietate proficiant, ad peccato-
 rum agnitionē & pœnitentiam & vitæ correctionem
 adducantur, ad mutuam charitatem hoc potissimùm
 exulcerato & turbulento seculo inuidentur & adsue-
 fiant: vtq; ipsi Pastores & Ministri dent operam, vt
 modestè mutuo conuersentur, alij alios tolerant dan-
 tes alijs speciem & exemplum, se esse membra Christi,
 eumq; habitare ipsorum pectora.

Postremò quia nobis innotuit esse Conciona-
 tores & ludimagistros, qui iuramentū prætexant suis
 criminationibus, maledicentiæ, condemnationibus
 & excommunicationibus, eásq; excusent eò quòd iur-
 reiurando obligati sint senatui Ecclesiastico, qui pri-
 dem erat, ad sui excusationem allegantes etiam quod-
 dam Edictum ab eodem Senatu insciente fratre no-
 stro, beatæ memoriæ, & magno aulæ Magistro ac con-
 siliarijs editum die 19. Iulij superiori anno 1583. statu-
 imus & pronunciamus omnia huiusmodi iuramenta
 & prætenfa edicta esse irrita, abrogata & annullata, nec
 quenquam is teneri, iniungentes omnibus nostris
 Superintendentibus, concionatoribus, Ecclesiarum
 Scholarumq; ministris vt hæc omnia prædicta & ipso-
 rum causa statuta, Christiano zelo, studio & modera-
 tione teneant & præsent.

Mandamus etiam seuerè nostris consiliarijs, præ-
 fectis superioribus & inferioribus, Scultetis, consuli-
 bus, senioribus, senatibus & iudicijs vt per fidem,
 quam nobis dedere quamque nobis debent fidelita-

tem, in hoc incumbant & hoc efficiant, quò ista supra dicta tùm ab omnibus tùm à singulis seruentur & fiant: & apud vtrosq; tam Ecclesiæ ministros quàm apud auditores & populum Christiana Concordia & fraternitas constituatur & maneat: & si qui in conuertiendo, damnandòque vt hactenus factum est, perrexerint, hortentur ad modestiam & linguæ continentiam: Si ne hoc pacto quicquam apud eos profecerint, maturè nobis istam contumaciam & petulantiam significant, facturis deinde quod nostri erit officij.

Atq; hoc ipso factum fuerit, quod Deo placet, proximo vtile & salutare est, & quod nos rectè sentimus, & seridè fieri volumus, seueritérque mandamus.

*Confirmata nostro Sigillo, atq; edita Heydelbergæ die
19. Februarij, Anno à Christo nato M. D. XXXIV.*

F I N I S.

